

Голові Кіровоградської
обласної ради
Чорноіваненку О.А.

АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА
про результати розгляду звернень громадян,
що надійшли до Кіровоградської обласної ради та органів місцевого
самоврядування області у 2019 році, порівняно з відповідним періодом
минулого року

I. Загальна інформація

Протягом 2019 року діловодство за пропозиціями (зауваженнями), заявами (клопотаннями) і скаргами громадян в органах місцевого самоврядування області велося з дотриманням вимог Закону України “Про звернення громадян”, Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, у засобах масової інформації, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року № 348 (зі змінами); Класифікатора звернень громадян, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року № 858 “Про затвердження Класифікатора звернень громадян” (зі змінами); примірною Класифікатора звернення громадян, затвердженого керівником відділу з питань звернень громадян Апарату Верховної Ради України від 01 березня 2018 року, для використання в роботі зі зверненнями громадян органами місцевого самоврядування в області та складання щорічних звітів для Верховної Ради України; Указу Президента України від 07 лютого 2008 року № 109/2008 “Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування”, інших нормативних актів, зокрема роз'яснень Міністерства юстиції України від 03 травня 2012 року “Право на доступ до інформації як елемент правового статусу особи” щодо розмежування звернення громадянина та запиту на інформацію.

II. Інформаційно-аналітичні дані

СТАТИСТИЧНІ ДАНІ
про звернення громадян, що надійшли до обласної ради у 2019 році
порівняно з 2018 роком

	Звідки надійшли	Кількість звернень		
		2018	2019	+(-)
I.	на особистому прийомі	90	76	+ 14
II.	надійшло поштою	50	45	-5

III.	через органи влади	7	15	+8
	<i>Кіровоградську обласну державну адміністрацію</i>	6	12	6
	<i>Міністерство соціальної політики</i>	-	1	+1
	<i>Генеральної прокуратури України</i>	-	1	+1
	<i>Прокуратури Кіровоградської області</i>	-	1	+1
IV.	Електронні петиції до обласної ради, що не набрали необхідної кількості голосів	4	2	-2
V.	Засобами електронного зв'язку	21	31	+10
	РАЗОМ	173	169	-4

До обласної ради протягом 2019 року надійшло **169** звернення, що на 4 звернення громадян менше порівняно з відповідним періодом 2018 року (173).

Із загальної кількості звернень протягом 2019 року **на особистому прийомі** в голови обласної ради побувала **41** особа, у тому числі 35 громадян особисто подали звернення до обласної ради (**всього 76**).

Поштою на адресу обласної ради надійшло **45** звернень громадян (на 5 менше, ніж у 2018 році).

Через органи влади надійшло 15 звернень громадян з питань:

порядку надання соціальних послуг у Світловодському районі Кіровоградської області (Мінсоцполітики — через Кіровоградську обласну державну адміністрацію);

про забезпечення учасника ліквідації наслідків на ЧАЕС (через Кіровоградську обласну державну адміністрацію);

щодо діяльності ОКВП “Дніпро-Кіровоград” (через Кіровоградську обласну державну адміністрацію);

про надання рішень обласної ради з відповідних питань (через Кіровоградську обласну державну адміністрацію);

стосовно діяльності малих підприємств, що надають ритуальні послуги у м. Кропивницький (через Кіровоградську обласну державну адміністрацію);

щодо порядку ведення особистого прийому керівництвом Світловодської районної ради (через Кіровоградську обласну державну адміністрацію);

щодо процедури проведення конкурсу на зайняття посади керівника ТМО “Центр екстреної медичної та медицини катастроф у Кіровоградській області”;

з питань досудового розслідування (через Генеральну прокуратуру

України);

щодо порядку розгляду звернень громадян Новенською селищною радою (м. Кропивницький) - через прокуратуру Кіровоградської області.

Засобами електронного зв'язку (31 електронне звернення, що на 10 звернень більше) з питань:

діяльності ОКВП “Дніпро-Кіровоград”;

завершення реорганізації Благовіщенської філії державного підприємства “Центр сертифікації та експертизи насіння і садивного матеріалу” (с. Новоселиця Благовіщенського району Кіровоградської області);

житлово-комунального господарства та будівництва м. Світловодськ Кіровоградської області;

благоустрою (м. Гайворон Кіровоградської області);

роз'яснення порядку надання депутатами обласної ради матеріальної допомоги на лікування тощо;

здійснення контролю за рішенням обласної ради;

про тарифи на житлово-комунальні послуги для населення;

ремонту автомобільної дороги загального користування місцевого значення за маршрутом Ясинуватка-Пантаївка Олександрійського району;

допомоги у відновленні мосту, зруйнованого буревієм, що відбувся в липні 2019 року в селах Докучаєве, Медове та Мальчевське Докучаєвської сільської ради Устинівського району Кіровоградської області; забезпечення місцевого населення зазначених сіл товарами першої необхідності;

про санаторно-курортне лікування мешканців Бобринецького району на базі КП “Знам'янська обласна бальнеологічна лікарня Кіровоградської обласної ради”;

щодо забезпечення державного фінансування в межах медичної субвенції комунального некомерційного підприємства “Староосотський дитячий обласний протитуберкульозний санаторій Кіровоградської обласної ради”.

З електронними петиціями до обласної ради, що не набрали необхідної кількості голосів, звернулися 2 громадянина з питань:

щодо необхідності прийняття рішення стосовно недобудованої конструкції, розташованої в центрі міста Знам'янки Кіровоградської області, що планувалася як загальноосвітній заклад;

щодо забезпечення зовнішнього освітлення по вулиці Тихій, що в місті Кропивницький.

Зменшилася кількість **колективних звернень**, що надійшли до обласної ради протягом 2019 року (**24**) порівняно з 2018 роком (**38**) — на 14 звернень.

Колективні звернення переважно стосувалися питань:

аграрної політики і земельних відносин (право власності на землю, приватизація земельних ділянок, набуття на підставі цивільно-правових угод,

безоплатні передачі, прийняття спадщини, виділення паю);
 транспорту і зв'язку (ремонт доріг; транспортне сполучення);
 охорони здоров'я (роботи лікувально-профілактичних закладів; мережі лікарняних установ і забезпечення їх медичним обладнанням);
 економічної, цінової, інвестиційної, зовнішньоекономічної, регіональної політики та будівництва, підприємництва (рейдерство; будівництво, містобудування, архітектура, промисловість і будівельних матеріалів);
 охорони праці та промислової безпеки (організація та охорона праці, дотримання роботодавцем законодавства про працю);
 освіти, науки, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності (роботи дошкільних, загальних середніх, професійних (професійно-технічних), навчальних закладів; діяльності закладів позашкільної освіти);
 державного будівництва, адміністративно-територіального устрою (адміністративно-територіальний устрій; вибори органів місцевого самоврядування);
 забезпечення дотримання законності та охорони правопорядку, реалізації прав і свобод громадян, запобігання дискримінації (скарги на тяганину зі слідством, незаконні методи ведення слідства; факти корупції);
 житлової політики (щодо переведення гуртожитку у статус соціального);
 комунального господарства (плата за житло та комунальні послуги, тарифи; благоустрій території, будівництво та ремонт доріг);
 діяльності органів місцевого самоврядування (неправомірні дії та рішення посадових осіб органів місцевого самоврядування; діяльність місцевих рад та їх виконавчих органів);
 діяльності підприємств та установ.

Найбільше колективних звернень до обласної ради надійшло з м. Кропивницький, м. Олександрія, м. Знам'янка, Кропивницького, Олександрійського, Світловодського районів.

Повторних звернень до обласної ради протягом 2019 року надійшло **10** (у 2018 році - 13).

Неодноразових — **24** звернення протягом 2019 року (у 2018 році — 12).

Повторні та неодноразові звернення стосувалися питань:

аграрної політики і земельних відносин (діяльність с/г підприємств, права та обов'язки їх учасників, орендні відносини; індивідуальне землекористування, садово-городні товариства, особисте підсобне господарство; право власності на землю, приватизація земельних ділянок, набуття на підставі цивільно-правових угод, безоплатні передачі, прийняття спадщини, виділення паю);

соціальної політики, соціального захисту населення (отримання соціальних виплат, субсидій; надання матеріальної допомоги);

комунального господарства (плата за житло та комунальні послуги,

тарифи; водопостачання, забезпечення питною водою);
освіти, науки, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності (діяльність закладів позашкільної освіти);
діяльності органів місцевого самоврядування (діяльність місцевих рад та їх виконавчих органів; діяльність обласних рад);
охорони здоров'я (щодо вартості медичних послуг і страхування; забезпечення засобами лікування);
житлової політики (щодо надання житла громадянам, що мають право на його одержання);
забезпечення дотримання законності та охорони правопорядку, реалізації прав і свобод громадян, запобігання дискримінації (порушення законодавства про звернення громадян; інші питання щодо забезпечення дотримання законності та охорони правопорядку, реалізації прав і свобод громадян);
праці і заробітної плати (звільнення, поновлення на роботі);
охорони праці та промислової безпеки (організація і охорона праці, дотримання роботодавцем законодавства про працю).

До розгляду повторних і неодноразових звернень і питань, що відносилися до повноважень обласної ради, залучалися постійні комісії обласної ради, представники комунальних підприємств спільної власності територіальних громад сіл, селищ і міст області з урахуванням графіка роботи постійних комісій обласної ради відповідно до Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”.

Аналіз повторних звернень свідчить про те, що їх наявність зумовлена, у більшості випадків, нехтуванням громадянами роз'яснень щодо їх безпосереднього звернення до належних органів влади, установ, організацій тощо для вирішення їх питань.

Так, відповідно до частини 3 статті 7 Закону України “Про звернення громадян”, якщо питання, порушені у зверненнях до обласної ради, не входили до її повноважень, такі звернення пересилалися обласною радою за належністю відповідному органу чи посадовій особі, про що повідомлялося громадянам, які подали звернення. Однак громадяни продовжували повторно звертатися до обласної ради, оскільки порушені ними питання не вирішувалися по суті компетентними органами чи їх посадовими особами з невідомих причин, про що громадяни повідомляли обласну раду та клопотали про допомогу в остаточному вирішенні.

Неодноразові звернення громадян, що надходили до обласної ради з одного й того ж питання та надсилалися громадянами за короткий проміжок часу, а на попереднє звернення відповідь ще не надано або/чи надано обґрунтовану відповідь, проте автори з будь-яких причин продовжували надсилати звернення з таким самим змістом.

За категорією авторів найбільше звернень у 2019 році надійшло від: учасників війни надійшло 2 звернення (збільшилося на 2 звернення

порівняно з 2018 роком); учасників бойових дій надійшло 1 звернення (зменшилося на 1 звернення); від осіб з інвалідністю I, II, III груп - 15 звернень (кількість не змінилась); від одиноких матерів — 3 (збільшилося на 2); від матерів-героїнь — 2 (збільшилося на 2); учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС — 3 (кількість не змінилась); від інших категорій — 138 (кількість зменшилася на 5 звернень).

За соціальним статусом авторів звернень у 2019 році переважали:

пенсіонери — 68 (збільшилося на 37 звернень порівняно з 2018 роком); селяни — 17 (зменшилось на 2); працівники бюджетної сфери — 10 (зменшилося на 4); державні службовці — 2 (збільшилося на 2 звернення); підприємці — 2 (збільшилося на 1 звернення); учні, студенти — 1 (збільшилося на 1 звернення); інші — 69 (зменшилося на 34 звернення).

За територіями області найбільше протягом 2019 року до обласної ради надійшло звернень:

1. у розрізі міст обласного значення: м. Кропивницький — 67 (збільшилося на 6); м. Знам'янка — 15 (збільшилося на 5); м. Олександрія — 8 (зменшилося на 4); м. Світловодськ — 3 (збільшилося на 2).

2. по районах області:

з Гайворонського району — 8 (збільшилося на 4); Долинського району — 5 (збільшилося на 2); Знам'янського — 5 (збільшилось на 1); Кропивницького (Кіровоградського) району — 8 (зменшилося на 1).

Усього питань, порушених у зверненнях, що надійшли до обласної ради протягом 2019 року — **189** (на 3 менше порівняно з 2018 роком — 186 питань).

Серед них найактуальнішими залишаються питання:

Порушене питання	2019	2018	+(-)
Аграрна політика і земельні відносини	16	12	4
Соціальна політика. Соціальний захист населення	36	36	0
Охорона здоров'я	19	14	+5
Комунальне господарство	32	40	-8
Забезпечення дотримання законності та охорони правопорядку, реалізації прав і свобод громадян, запобігання дискримінації	17	21	-4
Освіта, наука, науково-технічна, інноваційна діяльність та інтелектуальна власність	10	19	-9
Діяльність органів місцевого самоврядування	21	4	+17

Серед питань **аграрної політики і земельних відносин** ключовими були питання щодо діяльності с/г підприємств, права та обов'язки їх учасників, орендні відносини; права власності на землю, приватизації земельних ділянок, набуття на підставі цивільно-правових угод, безоплатної передачі, прийняття спадщини, виділення паю; товарного селянського (фермерського) господарства, матеріального забезпечення, фінансової підтримки; індивідуального землекористування, садово-городніх товариств, особистого підсобного господарства; права земельного сервітуту, добросусідства, захисту прав на землю, вирішення земельних спорів.

Питання **соціальної політики, соціального захисту населення переважно** стосувалися дій і бездіяльності працівників органів соцзахисту населення та Пенсійного фонду; отримання соціальних виплат, субсидій; забезпечення санаторно-курортними путівками, їх компенсацій; отримання матеріальної допомоги від депутатів обласної ради на лікування, вирішення соціально-побутових проблем тощо відповідно до Порядку, затвердженого рішенням обласної ради від 18 листопада 2016 року № 182, та з інших питань соціального захисту населення.

Питання **охорони здоров'я** стосувалися: роботи лікувально-профілактичних закладів; вартості медичних послуг і страхування; забезпечення засобами лікування; направлення на лікування до медичних установ України та за кордоном; мережі лікарняних установ і забезпечення їх медичним обладнанням; цін на ліки та лікарські засоби.

Питання **комунального господарства** стосувалися: плати за житло та комунальних послуг, тарифів; водопостачання, забезпечення питною водою; благоустрою території, будівництва і ремонту доріг; забезпечення електроенергією; дій і бездіяльності працівників комунальних служб і ЖЕО;

Питання **забезпечення дотримання законності та охорони правопорядку, реалізації прав і свобод громадян, запобігання дискримінації** стосувалися: скарг на тяганину зі слідством, незаконні методи ведення слідства; виконання судових рішень; порушень законодавства про звернення громадян; фактів корупції; порушень права на інформацію.

Питання **освіти, науки, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності** стосувалися: роботи дошкільних, загальних середніх, професійних (професійно-технічних), фахових передвищих та вищих навчальних закладів, освітніх програм, тестування; діяльності закладів позашкільної освіти; державної політики у галузі освіти.

Питання **діяльності органів місцевого самоврядування** стосувалися: діяльності місцевих рад та їх виконавчих органів; діяльності обласних рад; неправомірних дій і рішень посадових осіб органів місцевого самоврядування.

За результатами розгляду звернень громадян обласною радою:
вирішено позитивно (вжито заходів) — 48;
відмовлено у задоволенні — 1 (стаття 15 Закону України “Про звернення громадян”);

дано роз'яснення — 48;

звернення, надіслані за належністю відповідно до статті 7 Закону України “Про звернення громадян” — 68;

звернення, що не підлягали розгляду відповідно до статей 8 і 17 Закону України “Про звернення громадян” — 2.

III. Особистий прийом громадян

Протягом 2019 року головою обласної ради проведено 11 **особистих прийомів** громадян (як і у 2018 році — 11), що здійснювалися відповідно до графіка прийомів, затвердженого розпорядженням голови обласної ради від 29 листопада 2010 року № 310-гр “Про порядок особистого прийому громадян”.

На особистих прийомах голови обласної ради побувала **41 особа** (у 2018 році — 40 осіб).

Найбільше громадян побувало на особистому прийомі з м. Кропивницький. Також мешканці Долинського, Кропивницького районів, м. Олександрії.

З метою створення належних умов для реалізації громадянами права особисто звертатися до органів місцевого самоврядування, графік прийому громадян головою обласної ради (друга середа кожного місяця) оприлюднено на офіційному сайті обласної ради www.oblrada.kr.ua (розділ “Звернення”)

Одночасно під час особистих прийомів головою обласної ради як депутатом обласної ради здійснюється прийом виборців — мешканців області.

Інформацію про прийом виборців депутатами обласної ради сьомого скликання оприлюднено на офіційному сайті обласної ради в розділі “Обласна рада” - “Депутатський корпус”.

До розгляду звернень активно залучалися структурні підрозділи Кіровоградської обласної державної адміністрації, до компетенції яких належало вирішення цих питань.

Також на офіційному веб-сайті обласної ради передбачено можливість громадян подавати **електронні петиції** відповідно до статті 23-1 Закону України “Про звернення громадян”.

Протягом звітнього періоду електронні петиції, оприлюднені на офіційному веб-сайті обласної ради та які в установленій строк не набрали необхідної кількості голосів на їх підтримку, після завершення строку збору підписів на їх підтримку розглядалися як звернення громадян (усього — 2) відповідно до цього Закону. У 2018 році таких петицій було 4.

Електронні петиції, що не набрали необхідної кількості голосів, стосувалися наступних питань:

щодо необхідності прийняття рішення стосовно недобудованої конструкції, розташованої в центрі міста Знам'янки Кіровоградської області, що

планувалася як загальноосвітній заклад (розглянуто профільної постійною комісією обласної ради; надіслано за належністю до обласної державної адміністрації та Знам'янської міської ради);

щодо забезпечення зовнішнього освітлення по вулиці Тихій, що в місті Кропивницький (надіслано за належністю до міської ради міста Кропивницького).

Кожне звернення, що надійшло на адресу обласної ради протягом звітнього періоду, було розглянуто відповідно до вимог Закону України “Про звернення громадян”, з урахуванням плану роботи обласної ради на 2019 рік, графіків роботи постійних комісії обласної ради.

IV. У розрізі районів області

До районних рад, міських рад обласного та районного значення, сільських, селищних рад, районних у місті Кропивницькому рад та до об'єднаних територіальних громад надійшло всього **59537** звернень громадян, що на **5878** звернень більше, ніж у 2018 році (**53659** звернення), з яких:

26154 надійшло поштою; **14536** громадян побували на особистому прийомі та подали звернення особисто; **1771** — через уповноважену особу; **12724** — через органи влади (найбільше в міських радах міст обласного значення — **9700 і в районних в місті радах — 1757**); **3** — через засоби масової інформації; **112** — від інших органів, установ, організацій, **1753** — “Засобами електронного зв'язку” (найбільше в міських радах міст обласного значення — **1421**, сільських радах — **149**), **2413** — “Засобами телефонного зв'язку” (найбільше в міських радах міст обласного значення — **2191**, в ОТГ — **114**), **71** електронних петицій, що не набрали необхідної кількості голосів (найбільше в міських радах міст обласного значення — **41**, в ОТГ — **30**) (загальна кількість збільшилася на 35 порівняно з 2018 роком).

Збільшився загальний кількісний показник **повторних** звернень серед органів місцевого самоврядування за 2019 рік — **879** (**430** — у 2018 році). Найбільше повторних звернень надійшло до *сільських рад* — **535** (214 — у 2018 році) та до *міських рад міст обласного значення* — **205** (104 — у 2018 році).

Знизилася загальна кількість **неодноразових** звернень у 2019 році — **227** (588 — у 2018 році) і **масових** звернень у 2019 році — **281** (311 — у 2018 році) серед органів місцевого самоврядування в області, що свідчить про позитивне вирішення звернень.

Кількість **колективних** звернень громадян у 2019 році збільшилася на 145 звернень — **2658** (2513 у 2018 році).

За **категоріями громадян** до органів місцевого самоврядування області протягом звітнього періоду найчастіше зверталися: “діти війни”, учасники бойових дій, особи з інвалідністю II, III груп, багатодітні сім'ї, інші категорії

громадян.

За **соціальним станом їх авторів** до органів місцевого самоврядування області протягом 2019 року вже стабільно з минулого року зверталися: пенсіонери; робітники, селяни; працівники бюджетної сфери; військовослужбовці; підприємці; безробітні; інші.

За підсумками розгляду у 2019 році **59821** звернення громадян (**53659** у 2018 році) органами місцевого самоврядування області найбільший показник має результат **“вирішено позитивно”** — 35166; на значну кількість інших звернень **“дано роз'яснення”** — 20982, **“надіслано за належністю”** — 334 звернень, **“не підлягає розгляду”** — 26, **“відмовлено у задоволенні”** — 1221; **“повернуто авторові”** — 6, **“чекати остаточної відповіді”** — 1070.

Серед районних рад області протягом 2019 року **найбільше звернень громадян** надійшло до органів місцевого самоврядування Благовіщенського району — 2196 звернень (1571 звернення у 2018 році).

Серед міських рад міст обласного значення, як і раніше, лідирує міська рада міста Кропивницького — 19655 звернень (20519 — у 2018 році).

Серед міст районного значення найбільше звернень громадян отримала Гайворонська міська рада — 781 звернення.

Серед селищних рад області найбільше звернень надійшло до Новенської селищної ради (м. Кропивницький) — 957 звернень.

Серед сільських рад найбільше звернень надійшло до сільських рад Знам'янського району — 2186 (1933 у 2018 році).

До об'єднаних територіальних громад у 2019 році найбільше надійшло до Маловисківської міської ОТГ — 2529 звернень громадян.

В інформації, наданій обласній раді районними радами в довідках за підсумками роботи з розгляду звернень громадян, що надійшли до органів місцевого самоврядування області протягом 2019 року, зазначається, що органи місцевого самоврядування області тісно співпрацюють з органами виконавчої влади в напрямку виявлення та усунення причин, що спричиняють скарги, та постійно удосконалюють форми організації роботи зі зверненнями громадян.

Так, до розгляду звернень громадян у районах області долучаються депутати місцевих рад, постійні комісії місцевих рад, спеціалісти та відповідальні працівники підприємств, установ, організацій комунальної власності, до компетенції яких належать питання, порушені у зверненнях громадян.

Графіки особистих і виїзних прийомів керівництвом місцевих рад розміщено на інформаційних стендах у приміщеннях органів місцевого самоврядування, постійно оприлюднюються у друкованих засобах масової інформації та на офіційних веб-сайтах місцевих рад.

Здійснюється постійний аналіз питань, що порушують громадяни у своїх зверненнях.

Підсумки розгляду звернень громадян розглядаються на засіданнях виконавчих органів сільських, селищних, міських рад, об'єднаних територіальних громад

Запроваджено практику проведення головами районних рад особистих прийомів громадян більше ніж один раз на місяць.

З метою соціального захисту окремих категорій громадян у місцевих бюджетах передбачаються кошти на надання матеріальної допомоги громадянам, які опинилися у скрутному матеріальному становищі.

Також, у довідках районних рад, об'єднаних територіальних громад звертається увага на необхідність більш глибокого вивчення запитів і проблем населення відповідно сільськими, селищними та міськими радами районів області, що сприяло б запобіганню надходжень звернень до районних рад.

Результати аналізу звернень громадян, що надійшли до обласної, районних рад та органів місцевого самоврядування області за 2019 рік, підтверджують, що своєчасний та об'єктивний розгляд звернень громадян, задоволення їх прав та охоронюваних законом інтересів залишається одним із пріоритетних напрямків діяльності органів місцевого самоврядування та сприяє забезпеченню суспільно-політичної й економічної стабільності на території області.

Одночасно звертаємо увагу, що згідно з абзацом 3 пункту 1 Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, у засобах масової інформації особисту відповідальність за стан діловодства за зверненнями громадян несуть, зокрема, керівники органів місцевого самоврядування.
